

Rusland, dat officieel dweept met de oude Romanovs en de nationalistische Russische Kerk, wou met de herdenking mensen vooral het belang van een sterke staat doen inzien. Commentaar overbodig.

Dr. Maria De Waele, historica

Jaak BREPOELS
Wat zoudt gij zonder
't werkvolk zijn?
De geschiedenis van de Belgische
arbeidersbeweging (1830-2015)

Jaak BREPOELS, *Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn? De geschiedenis van de Belgische arbeidersbeweging (1830-2015)*, Leuven: Uitgeverij Van Halewyck, 2015, 655 pp., ISBN: 9789461314277.

Het magnum opus van Jaak Brepoels, *Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn?* is, mede door zijn wat kronkelige uitgavegeschiedenis, altijd een weliswaar populair maar niettemin

onderbelicht en onderschat werk gebleven. De nieuwe en sterk herziene uitgave van Uitgeverij Van Halewyck is een goede gelegenheid om dit belangrijke werk nog eens onder de aandacht te brengen.

Er zijn weinig werken die zo breed en diepgaand de geschiedenis van de Belgische arbeidersbeweging in kaart brengen als *Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn?* Het boek gaat terug tot 1830, omvat alle stromingen (socialisme, communisme ...), takken (partij, vakbond ...) en kleuren (socialistisch, christelijk, liberaal) van de beweging en trekt de lijn door tot 2015. Qua reikwijdte komt ons enkel *De droom van een betere wereld* van Amsab-directeur Geert Van Goethem voor de geest. Maar dat werk is beknopter en is eerder een overzicht dan een referentiewerk.

Enigszins ironisch is *Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn?* ondertussen zelf een stuk van de geschiedenis geworden die het beschrijft. De eerste uitgave verscheen zowaar al veertig jaar geleden, in 1977. Dat was toen nog bij Kritak, de linkse en zeer geëngageerde uitgeverij uit Leuven. Behalve een historische studie was het werk ook een poging om de geesten te verlichten en aldus de wereld te veranderen of, afhankelijk van het standpunt van de lezer, zelfs te verbeteren. De katholieke arbeidersbeweging heette toen nog 'een manoeuver van de burgerij', het kapitalisme daverde op zijn grondvesten en de Belgische Socialistische Partij 'volhardde in de boosheid' toen ze niet deed wat ze volgens de auteur, een historicus en bewogen en geëngageerd politicus, moest doen. Dat eerste deel eindigde in 1966. De resterende jaren werden in 1981 behandeld in een tweede deel dat eerder een commentaar was op de politieke actualiteit. Toch kreeg het de ondertitel *Anderhalve eeuw arbeidersstrijd, deel 2* mee. In 1988 dan, ook alweer dertig jaar geleden, verscheen nog een verkorte heruitgave waarin de twee delen

werden samengevoegd, in wezen een prelude op de huidige, zeer sterk uitgebreide editie van 2015.

Ook de huidige editie opent met de volledige tekst van het 19e-eeuwse gedicht van Napoleon Destanberg waaraan het boek zijn titel ontleent. Dat gedicht richt zich tot de burger met 'gij, die verwaand de werkman durft versmaden', de werkman 'plat gereden als een dier' en de 'soldatjes [sic] van gebakken meel'. Gelukkig behoudt de huidige uitgave ook de kleurrijke tussentitels als *Kromme ruggen rechten zich* of "*Ter verovering! De arbeidersstand aan Kristus*".

Dat kleurrijke engagement zorgt er mede voor dat het werk in academische kringen gemakkelijk over het hoofd wordt gezien en wordt opzijgezet als 'onwetenschappelijk'. Geheel onterecht. Alleen al de bibliografie achteraan het werk toont het wetenschappelijke gehalte en de relevantie van deze historische studie. Die bibliografie is niet zomaar een lijst, maar een systematische en becommentarieerde selectie van de stand van zaken van de wetenschappelijke literatuur in dit onderzoeksveld. Brepoels houdt nauwgezet alle relevante wetenschappelijke publicaties bij over zijn onderwerp en integreert de nieuwe kennis en vernieuwde inzichten systematisch in zijn tekst.

Het boek, een kolos van 650 bladzijden, gaat chronologisch te werk en telt vijf delen. Het eerste deel behandelt de voorgeschiedenis van de socialistische beweging voor de oprichting van de eengemaakte Belgische Werkliedenpartij (BWP) in 1885. Het volgende deel gaat over de geboorte van de BWP en het wel en wee van de partij tot de Eerste Wereldoorlog, maar ook over de geschiedenis van de vakbonden, de vrouwenbeweging, de christelijke arbeidersbeweging, de eerste sociale wetten en nog veel meer. De volgende delen doorlopen de perioden 1914-1940 en

1940-1960, een laatste deel behandelt de periode 1960-2015.

En hier stoten we toch op een zwak punt. Bij het lezen valt meteen op dat de tekst van dat lange laatste deel anders is dan die van de eerste delen: minder analytisch-synthetisch van aard en veeleer een lange en minder vlot te lezen kroniek van de gebeurtenissen. Dat is natuurlijk niet geheel onverwacht – geschiedschrijving van zeer recente perioden is altijd moeilijk – en wellicht nog een erfenis van het oorspronkelijke tweedelige karakter van de publicatie. Maar het geeft de tekst toch een zekere ambiguïteit mee. Een kroniek van vijftig jaar is ook niet bepaald iets dat vlot leest.

Op de inhoud gaan we hier niet verder in. Daar is gezien de omvang van het werk geen beginnen aan. De auteur maakt geen geheim van zijn opvattingen en dat is te nemen of te laten. Maar hij blijft ver weg van ideologische veldslagen en zijn standpunten zijn altijd open en zoveel mogelijk gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Deze herziene uitgave van *Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn?* is dan ook meer dan ooit een mijlpaal en een onontbeerlijke referentie voor sociaalhistorici.

Dr. Donald Weber, hoofd Onderzoek,
Amsab-ISG